

BARBARA JANUSZKIEWICZ, *Klejnoty i stroje książąt Pomorza Zachodniego XVI-XVII wieku w zbiorach Muzeum Narodowego w Szczecinie*, Muzeum Narodowe w Szczecinie, Wydawnictwo Krupski i S-ka, Warszawa 1995, ss. 243, ryc. 122, w tym barwnych 106, 6 tablic wykrojów strojów.

Wreszcie doczekaliśmy się katalogu zespołu strojów i klejnotów należących do członków dynastii pomorskiej, z okresu od końca XVI w. do roku 1637. Omawiany zbiór zabytków

składa się z 22 klejnotów i 30 ubiorów. Wstęp do katalogu jest zbyt zwięzły, jego uzupełnienie stanowi artykuł Barbary Januskiewicz, wydany o rok wcześniej¹. Na miejscu autorki nie podkreślałabym tak mocno ekspansji mody holenderskiej, moda hiszpańska utrzymywała się bowiem jeszcze w początku XVII wieku. Staranniej można by też przedstawić kolejne przemiany fortugałów, poszerzanych damskich spódnic w XVI i początku XVII wieku.

Więcej miejsca należało także poświęcić złotnictwu i innym rzemiosłom Szczecina z tego okresu. Obszerniej przedstawiła autorka kolejne fazy odkrycia omawianej kolekcji na zamku książęcym w Szczecinie. Zaniedbania konserwatorskie sprawiły, że dopiero w 1990 r. odnaleziono kolejne fragmenty strojów, szczątków broni i elementów wyposażenia trumien (jak poduszki, frędzle, okucia). Dopiero nowo pozyskane zabytki umożliwiły rekonstrukcję sukni damskiej i wamsa z przełomu XVI i XVII wieku, prawie kompletnego stroju męskiego z 1622 r. oraz tzw. polskiego płaszcza z trzydziestych lat XVII wieku².

Klejnoty książąt pomorskich, uzupełnione odkryciem strojów zmarłych z zamkowego kościoła w Słupsku, zostały opracowane już przed 20 laty³. Jednakże autorka katalogu po raz pierwszy omówiła je na tle szerokiego materiału porównawczego, także niemieckiego i skandynawskiego. Ubiory szyte według hiszpańskiej mody w jej holenderskim odcieniu zostały w znacznej części powiązane z określonymi książętami i dość dokładnie datowane. Przeważają dodatki: pięć kołpaków, para pończoch i dwie pojedyncze sztuki oraz wiele drobnych ozdób, fragmentów tkanin, koronek, podwiązek, wstążek i obuwia⁴. Interesujące są tablice wykrojów pięciu ubiorów, zachowanych w różnej wielkości fragmentach, opracowane przez Helenę Hryszko. Opublikowała ona także artykuł o rekonstrukcji i konserwacji tej kolekcji⁵. Na szczególną uwagę zasługuje tzw. płaszcz polski księcia Bogusława XIV (1580–1637). Jego wykończenie pętlcami wykonanymi z galonów jest bliskie kolekcji tzw. „polskich strojów” władców duńskich, przechowywanej na zamku Rosenborg w Kopenhadze.

Omawiana książka jest ważnym wydawnictwem źródłowym. Dzięki opublikowaniu całego wstępu i skrótów opisów katalogowych po angielsku, z bogatej dokumentacji fotograficznej łatwiej będą mogli też korzystać badacze zagraniczni. Niestety wysiłek autorki i Muzeum Narodowego w Szczecinie został po części zmarnowany na skutek niestaranności Wydawnictwa Krupski i S-ka. Niska jest jakość ilustracji barwnych. Nieco lepszej jakości są fotografie klejnotów. Natomiast stroje przedstawiono w odcieniach różu nie mających związku z brązami podanymi w opisach katalogowych. Takie niedbalstwo świadczy o niskim poziomie naszej poligrafii i obniża wartość źródłową katalogu.

Irena Turnau
(Warszawa)

¹ B. Januskiewicz, *Stroje książąt Pomorza Zachodniego w zbiorach Muzeum Narodowego w Szczecinie*, [w:] *Ubiory w Polsce. Materiały III Sesji Klubu Kostiumologii i Tkaniny Artystycznej przy Oddziale Warszawskim Stowarzyszenia Historyków Sztuki*, Warszawa, październik 1992, Warszawa 1994, s. 126–140.

² W. Pękacka-Zechmeister, *Ubiory książąt Pomorza Zachodniego w XVI i XVII wieku w zbiorach Muzeum Narodowego w Szczecinie*, „Materiały Zachodniopomorskie”, t. 26, 1980, s. 423–443; I. Turnau, *Stockings from the Coffins of the Pomeranian Princes Preserved in the National Museum in Szczecin*, „Textile History”, t. 8, 1977, s. 167–169. Opóźnienia w udostępnieniu niekonserwowanych wcześniej ubiorów sprawiły, że tak artykuł Wacławy Pękackiej-Zechmeister, jak i mój o pończochach oparte były na niepełnym materiale źródłowym.

³ Z. Krzymuska-Falfius, *Ze studiów nad dziejami klejnotów i ubiorów książąt szczebińskich*, [w:] *O rzemiośle artystycznym w Polsce*, Warszawa 1976, s. 57–85.

⁴ Zachowane pończochy omawiałam ze względu na możliwość ich maszynowej produkcji, gdyby były wczesnym importem z Anglii, I. Turnau, op. cit., s. 167–169.

⁵ H. Hryszko, *Problemy związane z rekonstrukcją strojów pochodzących z sarkofagów książąt Pomorza Zachodniego*, [w:] *Ubiory w Polsce...*, s. 141–152.